

Proposta Rettich da prender in conclus direct concernent l'elavuraziun da variantas per la translaziun simultana da las debattas dal cussegl grond

La diversitad linguistica è in bain cultural impurtant dal chantun Grischun. L'artitel 3 da la constituziun chantunala fixescha l'equivalenza da las linguas chantunalas tudestg, rumantsch e talian. La trilinguitad è in'exclusivitat ed exprima la diversitad da noss chantun. Tuttina na sa chapeschi ozendi betg adina da sez per las deputadas ed ils deputads en il parlament chantunal da pudair s'exprimer en lur lingua materna senza avair tras quai clers dischavantatgs. Quest stadi è ina discriminaziun dal rumantsch e dal talian. Entant che auters chantuns plurilings translateschan las debattas parlamentaras, na stat questa purschida betg a disposiziun en il cussegl grond dal Grischun. En il rapport davart la promoziun da linguas da la confederaziun èsi medemamain vegnì crititgà che la regenza chantunala adempleschia sia incumbensa areguard la diversitad linguistica en il meglia cas en moda manglusa. Sin plaun politic è il chantun Grischun en retard cun surpigliar sia responsabladad per la promoziun da linguas e dumandà da prender mesiras.

En la sessiun extra muros dal cussegl grond 2019 a Puntraschigna è la tematica da la translaziun simultana vegnida discutada vastamain. Igl è vegnì constatà da tut las partidas che quest med auxiliar na schlia betg la discriminaziun linguistica, ch'el fiss però in pass en direcziun da l'equivalenza da las linguas. Durant la debatta è ultra da quai vegnida formulada la dumonda davart l'effect da la translaziun simultana. Tant l'effect concret sco er models da realisaziun pragmatics ston vegnir examinads en moda cumplexiva per realisar ina soluziun convegnenta e finanziabla.

Nossa diversitad linguistica merita questa examinaziun fundada da la translaziun simultana. Sco unic chantun triling sa preschenta la realisaziun adequata en il chantun pli complexa ch'en il rest dal pajais. I vala però da remartgar che la translaziun simultana en trais linguas vegn gia realisada en il parlament sin plaun naziunal. Sa basond sin l'art. 50 da la lescha davart il cussegl grond proponan las sutsegnadras ed ils sutsegnaders da nominar ina cumissiun ad hoc che examinescha differentas variantas da realisaziun pragmatics per ina translaziun simultana e che preschenta al cussegl grond opziuns da realisaziun pussaivlas per prender ina decisiun.

Cuira, ils 30 d'avust 2019

Rettich, Cantieni, Papa, Aebli, Alig, Atanes, Baselgia-Brunner, Berther, Bettinaglio, Bigliel, Bondolfi, Brandenburger, Brunold, Buchli-Mannhart, Cahenzli-Philipp, Casty, Caviezel (Cuira), Censi, Clalüna, Claus, Degiacomi, Della Cà, Deplazes (Cuira), Deplazes (Rabius), Derungs, Dürler, Ellemunter, Epp, Fasani, Flütsch, Gartmann-Albin, Gasser, Geisseler, Giacomelli, Gort, Grass, Hardegger, Hefti, Hitz-Rusch, Hofmann, Holzinger-Loretz, Horrer, Jenny, Jochum, Kasper, Locher Benguerel, Loi, Maissen, Märchy-Caduff, Marti, Michael (Castasegna), Müller (Favugn), Natter, Niggli (Samedan), Noi-Togni, Paterlini, Perl, Pfäffli, Preisig, Ruckstuhl, Rüegg, Rutishauser, Salis, Sax, Schmid, Schneider, Schwärzel, Tanner, Thomann-Frank, Thöny, Tomaschett-Berther (Trun), Ulber, von Ballmoos, Wellig, Wilhelm, Zanetti (Sent), Costa, Davaz, Engler (Surava), Federspiel, Niederreiter